

O svobodě svědomí a náboženství

Prohlášení o náboženské svobodě, které v širším smyslu platí i o každé pravé svobodě svědomí, má mimořádně velký význam teologický i praktický.

V Písmu svatém se jasně praví: „Cokoliv nevychází z přesvědčení“, to je z upřímného svědomí, „je hříšné“ (Řím 14,23). Kdo tedy hmotným nebo duševním násilím někoho nutí, aby jednal proti svému svědomí, uvádí ho do hříchu proti Bohu.

Tyto zásady potvrzuje i zkušenost. A zde se pokorně odvažují vydat své vlastní svědectví.

Od chvíle, kdy byla v mé vlasti radikálně omezena svoboda svědomí, byl jsem svědkem těžkých pokušení, která tento stav pro mnohé přinášel. U celého svého stádece, dokonce i mezi kněžími, jsem pozoroval nejen vážné ohrožení víry, ale také velmi těžká pokušení ke lži, k přetvářce a k jiným mravním neřestem, která snadno kazí lid, nemá-li pravou svobodu svědomí.

Když se něco takového záměrně obrací proti pravému náboženství, je si každý věřící člověk vědom, jak vážné je to pohoršení. Ale zkušenost nám také ukazuje, že každý takový postup proti svobodě svědomí je morálně škodlivý i tehdy, mají-li jeho původci na mysli prospěch pravé víry. Vždy a všude útlak svobody svědomí u mnoha lidí vyvolává pokrytectví. A můžeme snad říci, že pokrytectví víru okázale předstírající, církvi více škodí než pokrytectví víru skrývajícím, které je dnes ovšem více rozšířeno.

Tak se zdá, že i v mé vlasti katolická církev stále trpí pro to, co bylo v minulosti jejím jménem vykonáno proti svobodě svědomí, jako bylo v 15. století upálení kněze Jana Husa, nebo v 17. století vnější donucení velké části českého národa, aby zase přijal katolickou víru podle zásady „Cuius regio – eius religio“, jež byla uplatňována. Světská moc, i když chce sloužit katolické církvi, nebo to aspoň předstírá, ve skutečnosti takovými činy způsobuje trvalou, skrytou ránu v srdci národa. Toto trauma brzdilo pokrok duchovního života a nepřátelům církve poskytovalo a poskytuje lacinou látku k námitkám.

Tak nás tedy i dějiny napomínají, abychom na tomto koncilu zásadu náboženské svobody a svobody svědomí vyhlásili jasnými slovy a bez výhrad, které by pramenily z oportunistických důvodů. Jestliže se to stane, a to i v duchu pokání za hříchy v této věci dříve spáchané, mohutně vzroste autorita naší církve k prospěchu národů. Také ti, kdo dnes utlačují svobodu svědomí ke škodě církve, budou tím zahanbeni; tato spásonosná hanba by mohla být počátkem toho, že se vzpamatují. A tento náš sněm bude mít větší mravní sílu, ab se s větší nadějí na úspěch zastal pronásledovaných bratří.

Proto vás, ctihodní bratři, žádám, abychom důraznost tohoto prohlášení nezmenšovali, a potom abychom k závěru prohlášení připojili tato nebo podobná slova:

„Všechny vlády tohoto světa katolická církev naléhavě prosí, aby zásadu svobody svědomí účinně rozšířily na všechny občany, a tedy i na ty, kdo věří v Boha, a aby přestaly jakýmkoliv způsobem utiskovat náboženskou svobodu. Budiž co nejdříve osvobození všichni kněží i prostí věřící, kteří jsou po tolika letech stále ještě ve vězení pro svou náboženskou činnost, třeba i pod různými záminkami. Biskupům a kněžím, kterým se v tak velkém počtu zabraňuje vykonávat svůj úřad, budiž dovoleno, aby se zase ujali duchovní správy svých věřících. Kde je církev nespravedlivými zákony vydána na zvlášť úřadů sobě nepřátelských, tam budiž obnovena její vnitřní samospráva a budiž usnadněno její spojení se Stolcem Petrovým. Ať přestanou překážky v možnosti dosáhnout kněžství nebo řeholního života. Duchovním řádům a kongregacím bratří a sester ať je opět dovolen společný život. A konečně všem věřícím

necht' je zajištěna účinná svoboda vyznávat víru, zjevené pravdy šířit a vykládat a ve víře vychovávat děti. Tak vykonáme pravé dílo míru, v naší době nanejvýš potřebné.

Řím, 20. září 1965

(Zdroj: Kardinál Josef Beran. Životní příběh velkého vyhnance (B. Svoboda, J. Polc)